СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ
Факултет „Производствен и търговски бизнес“
Катедра „Аграрна икономика“

МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов
Председател:
Доц. д-р Марина Николова – Ръководител катедра „Аграрна икономика“
Членове:
Доц. д-р Маруся Линкова
Доц. д-р Виолета Блажева
Доц. д-р Наталия Неделчева
Гл. ас. д-р Радка Ненова
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
Ас. д-р Пламен Петров
Докторант Боряна Георгиева

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р ик. н. Сергей Горлов (Русия)
Членове:
Проф. д-р ик. н. Сергей Охрименко (Молдова)
Проф. д-р ик. н. Антонина Ряховская (Русия)
Проф. д-р Маджди Осман (Египет)
Проф. д-р Нидал Шабан (Ирак)
Проф. д-р Dragan Petrovic (Сърбия)
Проф. д-р Sonja Jovanovic (Сърбия)
Доц. д-р Йоана Панагорец (Румъния)
Доц. д-р Марина Николова (България)
Доц. д-р Маруся Линкова (България)
Доц. д-р Bahodirjon Nosirov (Узбекистан)
Доц. д-р Ziyoydin Israilov (Узбекистан)

Научен секретар:
Доц. д-р Маруся Линкова
Технически секретар – Мария Чонова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1762-3

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. д-р Марина Николова, Доц. д-р Маруся Линкова
ТРИДЕСЕТ И ПЕТ ГОДИНИ КАТЕДРА
“АГРАРНА ИКОНОМИКА”.....7

Организация и управление на инвестициите и иновациите в агросектора

Профессор, доктор экономических наук Ряховская Антонина Николаевна
СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО РОССИИ: ВОЗМОЖНОСТИ
ДЛЯ ОПЕРЕЖАЮЩЕГО РАЗВИТИЯ.....25

Doctor of Science, Professor Sergei Mihajlovic Gorlov, Gorshenin Alexander Yuryevich, Assistant professor, Syromyatnikov Denis Aleksandrovich
МЕТОДОЛОГИЯ АНАЛИЗА ПРОБЛЕМ УПРАВЛЕНИЯ
РАЗВИТИЕМ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА 40

Dr. Abduaziz Abduvasikov, Dr. Bahodirjon Nosirov
THE EVOLUTION OF AGRICULTURAL MARKETS
OF UZBEKISTAN 48

Доц. д-р Гена Велковска
ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА И ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА В КОНТЕКСТА
НА СТРОИТЕЛСТВОТО ВЪРХУ ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ.....56

Доц. д-р Искра Маринова Пантелеева
НАУЧНА И ИНОВАЦИОННА ПОЛИТИКА – НЯКОИ
СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ.....63

Доц. д-р Виолета Блажева
КРИЗИТЕ В АГРАРНИЯ СЕКТОР 70

Гл. ас. д-р Радка Ненова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНОВАЦИИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
ОТ ЧЕТВЪРТО ПОКОЛЕНИЕ 76

Гл. ас. д-р Елица Лазарова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРИЛАГАНЕ ТЕОРИЯТА
НА ОГРАНИЧЕНИЯТА В АГРОБИЗНЕСА 82

Гл. ас. д-р Явор Станев
СЕЛСКОТО И ГОРСКОТО СТОПАНСТВО
В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 91

Гл. ас. д-р Милен Динков
ИНОВАЦИИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНКУРЕНТНО
И ПРИОБЩАВАЩО ЗЕМЕДЕЛИЕ 97

Доктор по икономика Михаил Билев
ПРОБЛЕМИ И ВЪЗМОЖНОСИ ЗА РАЗВИТИЕ НА
ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ В БЪЛГАРИЯ 105

Докторант Валери Велковски
ПАРЦЕЛАРНИТЕ ПЛАНОВЕ И ТЯХНАТА РОЛЯ
В АГРОУСТРОЙСТВЕНИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ 114

Студент Веселин Иванов
СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ РАЗВИТИЕТО
НА ФАМИЛНОТО ЗЕМЕДЕЛСКО СТОПАНСТВО 123

Предприемачески инициативи и възможности за диверсификация в агробизнеса

Доц. д-р Теодора Филипова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ТЪРГОВСКИ
КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 133

Доц. д-р Христо Сирашки
ТВОРЧЕСТВОТО В ИНОВАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ 139

Доц. д-р Галина Тодорова
СЕЛСКОСТОПАНСКАТА АВИАЦИЯ-АКТИВЕН ПОМОЩНИК ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО В РЕГИОН ПЛЕВЕН 145

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА РАПИЦА 152

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ДОХОДИТЕ - НЕОБХОДИМОСТ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКА УСТОЙЧИВОСТ 158

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ ЗНАЧЕНИЕТО НА ТУРИЗМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 163

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ЛОГИСТИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 170

Ас. д-р Любомира Тодорова
РЕЛАЦИЯ МЕЖДУ ЛОЗОВИТЕ НАСЪЖДЕНИЯ, ВИНОПРОИЗВОДСТВОТО И ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ 176

Ас. д-р Павлин Павлов
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 182

Финансово-счетоводни аспекти и социално застрахователна защита в селското стопанство

Проф. д-р Андрей Захариев, д-р по ик. Ивайло Маринов
БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ ПО ПЪТЯ НА РАСТЕЖА И КОНВЕРГЕНЦИЯТА – СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ И ОЦЕНКА 191

Проф. д-р Атанас Атанасов
ЗЕМЕДЕЛСКИЯТ СЧЕТОВОДЕН ОТЧЕТ КАТО НЕОБХОДИМА БАЗА ОТ ДАННИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ЗЕМЕДЕЛСКА СЧЕТОВОДНА ИНФОРМАЦИЯ 200

Доц. д-р Иванка Димитрова, д-р Диана Янкова
СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО И ОЦЕНКАТА НА ЗЕМЕДЕЛСКАТА ПРОДУКЦИЯ 208

Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА КВОТИ ЗА ЕМИСИИ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ.....216

Доц. д-р Диана Крумова
ВЪПРОСИ НА КОМПЮТЪРНОТО СЧЕТОВОДСТВО В СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 222

Доц. д-р Венцислав Вечев
ОСОБЕНОСТИ ПРИ ОЦЕНЯВАНЕТО НА ПРЕДОСТАВЕНИТЕ ОБЕЗПЕЧЕНИЯ ОТ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БАНКИТЕ.....228

Ас. д-р Пламен Петров
РОЛЯТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР В СИСТЕМАТА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА.....235

Докторант Станислав Шишманов
ПЛАТЕЖНО ПОСРЕДНИЧЕСТВО НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПРИ УРЕЖДАНЕ НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ И ДЪРЖАВНИЯ И ОБЩИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ.....241

Маркетинг, дистрибуция и търговия със селскостопански продукти

Доц. д-р Пенка Горанова
РЕКЛАМНА КАМПАНИЯ НА ФИРМА “ЖИТАРА” ООД.....251

Доц. д-р Марина Николова
СЪСТОЯНИЕ НА ПАЗАРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИ ЗЕМИ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 261

Доц. д-р Симеонка Петрова
ВЛИЯНИЕ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯТА НА АГРАРНОТО
ПРОИЗВОДСТВО ВЪРХУ АСОРТИМЕНТНОТО
ПРЕДЛАГАНЕ 273

Доц. д-р Петранка Мидова
ПАЗАРЪТ НА СЛЪНЧОГЛЕДОВО ОЛИО – АНАЛИЗИ
И ПЕРСПЕКТИВИ.....281

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ
НА ИЗПОЛЗВАНАТА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ.....289

Доц. д-р Красимира Славева
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ВЪВ ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
НА БЪЛГАРИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ 296

Доц. д-р Любомир Любенов
СЕГМЕНТИРАНЕ ПАЗАРИТЕ НА ПЧЕЛЕН МЕД
В ОБЛАСТ РУСЕ.....304

Гл. ас. д-р Галя Георгиева
ВИДОВО МНОГООБРАЗИЕ НА БИОПРОДУКТИТЕ
В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО 309

Доктор по икономика Георги Димитров
ПРИЛОЖЕНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА БИЗНЕС ПРОГНОЗИРАНЕ
В АГРАРНИЯ СЕКТОР.....317

Докторант Александър Ангелов
УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАПАСИТЕ ОТ ДОСТАВЧИЦИТЕ
ВЪВ ВЕРИГИТЕ НА ДОСТАВКА В СЕЛСКОТО
СТОПАНСТВО 330

Студент Надежда Беновска
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ХИБРИДЕН СОРТ ЦАРЕВИЦА
КНЕЖА 509. НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРОМЕНЯТ
ИКОНОМИКАТА 336

Информационни технологии в селското стопанство

Проф. д.ик.н Сергей Охрименко, доц. д-р Агоп Саркисян,
докторант Сергей Пянковский
ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОЦЕСИТЕ
ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ 347

Доц. д-р Светослав Илийчовски
АНАЛИЗ НА ДИГИТАЛНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА ЖЕНИТЕ
ПРЕДПРИЕМАЧИ В БЪЛГАРИЯ И АНГЛИЯ 354

Антоний Богданов
ИТ АВТОМАТИЗАЦИЯ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО.....360

Екологизация и устойчиво развитие на селското стопанство

Prof. DSc. Shaban Nidal, Dr. Erika Andenna Dr. Kadhum Eman,
Dr. Luay Tailah
AGRONOMISTS JOB DON'T REDUCE NATURAL RESOURCES
TO MEET TODAY'S NEEDS WITHOUT COMPROMISING
THE NEEDS OF FUTURE GENERATION.....369

Доц. д-р Минка Анастасова – Чопева
РАВНИЩЕ НА СОЦИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ
В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО 378

Доц. д-р Тихомир Личев
ДЕМОГРАФСКИЯТ ВЗРИВ“ И ГЛОБАЛНИТЕ КЛИМАТИЧНИ
ПРОМЕНИ.....386

Албена Симеонова, Пепо Петров
БИОЛОГИЧНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ В БЪЛГАРИЯ - СЪЩНОСТ
И ПРОБЛЕМИ. САНКЦИИ, ДОБРИ ПРАКТИКИ
И ИНОВАЦИИ.....392

Гл. ас. д-р Емил Николов
ИНТЕГРИРАНЕ НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА
ОТГОВОРНОСТ В ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ.....403

Гл. ас. д-р Иван Маринов
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
В БЪЛГАРИЯ ЧРЕЗ ИМПЛЕМЕНТИРАНЕ
НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ 410

Гл. ас. д-р Десислава Алексиева
ИНТЕРЕСИ В УПРВЛЕНИЕТО.....417

Гл. ас. д-р Елена Йорданова
ЕКОЛОГИЧНА ОТГОВОРНОСТ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ 423

Докторант Валерия Николаева
ИНТЕЛИГЕНТНО ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА
ПРОИЗВОДСТВО НА КАРТОФИ.....428

Магистър Галина Мирчева
БАЛАНС МЕЖДУ ПРИРОДО-ЕФЕКТИВНО И МОДЕРНО-
ТРАДИЦИОННО СТОПАНСТВО
(по примера на смесено животновъдно-растениевъдно стопанство
в с. Петърница, общ. Долни Дъбник, обл. Плевен) 437

Студент Анета Врайкова
БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И ПРЕХОДА КЪМ ПО-ЕКОЛОГИЧНА
ИКОНОМИКА 444

Студенти Радой Йосифов и Анета Врайкова
АНАЛИЗ НА ПРЕДЛАГАНИТЕ БИОПРОДУКТИ
В ХРАНИТЕЛНА ВЕРИГА БИЛЛА БЪЛГАРИЯ 450

Правни, исторически и социално-културни бариери на общата селскостопанска политика в Европейския съюз

PhD. Associate Professor Panagoreț Ioana, PhD. Associate Professor Panagoreț Dragoș, PhD. Lecturer Panagoreț Andreea
FOOD SAFETY POLICIES AND STRATEGIES IN ROMANIA 461

К.э.н., старший преподаватель Елена Сергеевна Шараг
ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА РАЗВИТИЯ
АГРОСЕКТОРА УКРАИНЫ 472

Доц. д-р Маруся Линкова
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ИМПЕРАТИВИ И ФЛУКТУАЦИИ
В РАЗВИТИЕТО НА АГРОБИЗНЕСА 478

Доц. д-р Ирена Емилова
ЗА СОЦИАЛНАТА РОЛЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ..486

Доц. д-р Николай Марков, доц. д-р Светослава Стойчева
НЕРАГЛАМЕНТИРАНИЯ ТРУД – СОЦИАЛЕН ДЪМПИНГ
В ЖИВОТНОВЪДСТВОТО.....491

Гл. ас. д-р Надежда Цветкова
ПРЕЗДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ДЕЙНОСТТА
НА ЗЕМЕДЕЛСКИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛ-ПЧЕЛАР 502

Мирослав Маринов
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
КООПЕРАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ЗАСИЛЕНА
КОНКУРЕНЦИЯ.....507

Доктор Георги Ангелов
ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО И ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
НА ПОДХОДА ЛИДЕР ВЪРХУ МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ
ЗА ПЪРВИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД НА ПРСР (2007-2013).....513

Докторант Боряна Георгиева
ОСНОВНИ АСПЕКТИ И ПРОБЛЕМИ ПРИ ДЕФИНИРАНЕ
НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ.....522

Докторант Росен Коцев
НЯКОИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ПРОБЛЕМИ НА СЕЛСКИТЕ
РАЙОНИ В КОНТЕКСТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 529

Докторант Елена Ташкова
ДЕЙНОСТИ В РЕГИОНА НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД/
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА ДФ „ЗЕМЕДЕЛИЕ“ –
БЛАГОЕВГРАД 540

Докторант Цветан Марков
АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОБЕКТИТЕ НА
ИНДУСТРИАЛНА СОБСТВЕНОСТ В БЪЛГАРИЯ 548

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

**СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО
И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО**

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1762-3

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ЗАСИЛЕНА КОНКУРЕНЦИЯ

Мирослав Маринов
Председател на Регионален съюз на ЗК „Дунав-2000“ – Свищов

Резюме: Земеделските кооперации са изправени пред предизвикателства, свързани с развитието на високопродуктивно и високоефективно земеделие, което същевременно да бъде високоустойчиво, екологично и многофункционално. За да бъдат конкурентоспособни е необходимо разработване на Национална стратегия за развитие на земеделието в България, в която да залегнат основните дългосрочни и краткосрочни дейности–законодателни, структурни и организационни, за период от 10-20 години. По този начин кооперациите ще удовлетворяват както нарастващите нужди от храна, фураж и биогориво, така и от качествени и безопасни храни, свързани с високите изисквания на Европейския съюз за здравословен начин на живот.

Ключови думи*: земеделски кооперации, аренда, инвестиции, обработваема площ, добиви*

Важна роля за укрепване на кооперациите е изграждането на организационна национална структура – НСЗКБ София през 1992 година. Най-голяма заслуга затова има избраният за председател на съюза и изтъкнат деятел на нашето селско стопанство проф. Атанас Ганев. По негова инициатива през април 1995 година беше учреден РСЗК гр. Свищов с наименование „Дунав-95“.

С промените в Закона за кооперациите през 2000 година, беше изграден Регионален съюз на земеделските кооперации „Дунав-2000“ гр. Свищов. Тази структура е коренно различна с това, че по новия закон се предостави извършването на стопанска дейност. (Закон за кооперациите)

През годините Регионалният съюз положи големи усилия за организационното укрепване на земеделските кооперации, членове на съюза. В региона на община Свищов бяха изградени 18 кооперации във всички села. Към днешна дата са 13.

Те обработваха 85-90% от земята на селата и само около 10% се обработваше от еднолични земеделски производители. С приема-

нето ни в Европейския съюз от 01.01.2007 г., ние почувствахме подпомагане от европейските фондове – директни плащания за площ обработваема земя и от Програмата за развитие на селските райони. Но тук дойде и голямата разлика в усвояването на еврофондовете. Само чрез разработени и утвърдени проекти се получаваха средства по програмите. По-голяма част от фондовете отидоха при арендатори, които се оказаха по-гъвкави от кооперациите. Това им даде предимство в производството и особено в размера на рентата за 1 дка земя. (Закон за арендата). По този начин земята се преливаше от земеделските кооперации към арендаторите и се измени съотношението, което в момента е около 18% в ЗК и над 80% в другите форми – арендатори и еднолични стопанства. Земята, която обработват земеделските кооперации сега е около 50% от поземления фонд. Затова и нашите кооперации са организационно и икономически стабилни, постигат добри стопански резултати и имат подкрепата на своите членове. Не без значение е факта, че рентата, която изплащат на собствениците е в размер на 50 до 65 лв./дка, факт, който дава сигурност на собствениците и доверие в земеделските кооперации.(Вж. табл. 1)

Таблица 1. Динамика в обработваемата земя и арендните плащания

Година	**Обработваема земя дка**	**Аренда на 1 дка лева**
2006	181938	6-11
2007	192898	6-15
2008	204609	10-17
2009	182113	
2010	172020	8-15
2011	164517	18-28
2012	163882	30-47
2018		50-65

Най-голямата трудност в работата им беше морално остарялата и амортизирана техника. С присъединяването ни към Европейския съюз нашето земеделие беше подпомогнато от предприсъединителните фондове и преди всичко САПАРД, като бяха усвоени за нова техника над 7 млрд. лева. Това доведе до почти пълна подмяна на техниката в земеделието – трактори, комбайни, прикачен инвентар. По такъв начин се подготвихме да работим в нова конкурентна среда. (Вж. табл. 2)

Таблица 2. Технологично обновяване в земеделските кооперации

Година	Сума на Актива по баланса в лева	Инвестиции в ДМА в лева
2009	21 396 362	3 722 882
2010	25 226 138	3 874 342
2011	31 323 356	5 700 381
2012	37 088 888	5 154 644

Поради раздробяване на земята и връщане в реални граници се ликвидираха съществуващите поливни полета и канализационна мрежа за напояване. При неблагоприятна година това поставяше земеделските кооперации пред сериозно изпитание. Така в региона ни се развива монокултурно земеделие, като се отглеждат само 4-5 култури. Основна е пшеницата с 1/3 от площите, царевица и слънчоглед. (Вж. табл. 3)

Таблица 3. Отглеждани основни земеделски култури

В дка

Година	Пшеница	Ечемик	Царевица	Слънчоглед	Рапица
2006	71 114	20 057	35 516	64 764	
2007	77 272	20 879	16 902	49 410	9 584
2008	64 411	18 858	27 282	43 633	16 921
2009	61 663	20 104	27 712	44 503	10 449
2010	57 973	14 178	28 797	38 547	16 840
2011	55 164	8 519	32 561	39 867	16 759
2012	55 524	11 370	31 114	38 559	17 494

За България монокултурното земеделие доведе до загуба на добавена стойност и работни места. Земеделските кооперации в региона осигуряват работни места, обучение на персонала, вече прилагат и дуалното обучение сред учащите се. Те изпълняват и много социални функции като подпомагане на училища, детски градини, социален патронаж за стари хора, спортните отбори, читалища, пенсионерски клубове, църквите и прочие. Тези средства се осигуряват от социалните фондове на кооперацията, формирани от печалбата. (Вж. табл. 4)

Таблица 4. Разпределение на средствата по фондовете

Година	Средства по фондовете
2006	5 168 856
2007	4 929 707
2008	4 106 000
2009	6 873 452
2010	7 138 185
2011	11 197 240

През годините се създадоха условия за усъвършенстване на технологиите в производството, внедряване на нови сортове и подобряване качеството на зърното. Голяма роля в това отношение изигра залагането и извеждането на опити, главно на пшеницата и другите култури в землището на ППОК „Изгрев-93“ с. Царевец под научното ръководство на проф. Иван Панайотов и Председателя на ЗК Ганчо Ламбев. (Вж. табл. 5)

Таблица 5. Средни добиви по култури

Година	Пшеница	Ечемик	Царевица	Слънчоглед	Рапица
2010	400	376	702	272	260
2011	493	434	656	261	288
2012	486	403	406	272	238
2013	570	455	902	342	300

От 15 години Регионалния съюз работи съвместно с катедра „Аграрна икономика“ към СА „Д. А. Ценов“ гр. Свищов, с която има сключен меморандум.

Наложително е и разработването на Национална стратегия за развитие на земеделието в България за период от 10-20 години. Какви могат да бъдат дейностите и инициативите за постигане на целите в краткосрочен и дългосрочен план?(Атанасов, 2019)

На първо място, организационна дейност – разработване на специфични мерки програми, свързани със

- стратегия за развитие на образованието, научноизследователската и внедрителска дейност съобразно спецификата на българското и на европейското земеделие;
- публично-частно партньорство като средство за развитието на земеделието;

- пазари и цени – как могат да се планират и прогнозират най-точно;
- проблемът с енергийното снабдяване на земеделието и селата – акцизи, локални газстанции и други;
- климатичните промени и устойчивото развитие на българското земеделие;
- разработване на модели за кооперирване на производители, преработватели и предприемачи – създаване на клъстери;
- предотвратяване на загубите при прибиране, преработка и съхраняване на продукцията;
- програма за ефективно оползотворяване на отпадъците от земеделието;
- кадастър и решаване на проблемите в земеделието;
- стратегическо партньорство и кооперирване с други страни ;
- интегрирана растителна защита;
- профилактика и диагностика на болестите при животните;
- хуманно отношение към животните
- безопасност на труда
- застраховането – нерешен проблем на българското земеделие;
- значение на комуникационните и информационни технологии за ефективно развитие на земеделието.

На второ място, структурни дейности свързани със:

- създаване на фирми към държавни научни учреждения;
- ефективно осъществяване на частно публично партньорство;
- създаването на модели за нов тип кооперирване.

На трето място, законодателни дейности свързани с хармонизиране с европейското законодателство:

- закон за иновациите и предприемачеството, в това число и за земеделската дейност;
- закон за защита на българските производители /мита, такси и т.н./;
- узаконяване на публично частната собственост;
- създаване на обединена земеделска камара с включването на всички браншови съюзи;
- закон за създаване на нов тип земеделски борси;
- актуализиране на Закона за кооперативното земеделие.

Заключение (Изводи)

Очакванията за периода 2021 – 2027 г. са евросубсидията за земеделието да намалява, в резултат на процесите, свързани с явлението „Брекзит“. Това налага да бъдат увеличени националните доплащания. През изтеклия период една голяма част от субсидиите не можаха да бъдат усвоени /например, в сектор „Биологично земеделие“/. Открит остава въпросът до каква степен Европейската комисия ще запази степента на директните плащания. По какъв начин ще се осъществи развитието и иновациите във всички подотрасли на агросектора, без значение размера на стопанствата.

Като приоритет на външната политика на България трябва да бъдат допълнителните инвестиции, които могат да дойдат от Световната банка и от други инвестиционни фондове. Необходими са огромни инвестиции за реализация на програмата и съответните източници на средства. Целесъобразно е създаването на специален фонд за стимулиране на земеделски производства с висока добавена стойност, конкурентна способност и възвращаемост на пазара, където при еднакви условия да се срещат интересите на държавата и частния агробизнес.

Изпълнението на такава програма налага мобилизация на целия национален капитал – наука, финанси и човешки ресурси. Само, ако тя е разработена с участието на съответните държавни органи, може да се разчита на успех и да тласне България напред в своето икономическо развитие.

ЛИТЕРАТУРА

Атанасов, а. А. (2019). *Стратегия за устойчиво развитие на земеделието в България за новия програмен период 2021-2027г.*

Закон за арендата. (н.д.).

Закон за кооперациите. (н.д.).